PILNS FAKSIMILS KRĀSĀS · AP 1404–1438

Voiniča rokraksts

Pasaulē noslēpumainākā grāmata

GRĀMATA, KO NEVIENS NAV ATŠIFRĒJIS

VISAS LAPPUSES · VĒSTURE · NOSLĒPUMA ATSLĒGAS

BLUSABOOKS

GUDRĪBAS GRĀMATAS

Voiniča rokraksts. Pasaulē noslēpumainākā grāmata

Pilns faksimils krāsās · ap 1404–1438

Visas rokraksta lappuses, izlocāmās lapas pa daļām, vāki un mugura — ar noslēpuma vēsturi, atšifrēšanas mēģinājumiem, Voiniča burtu tabulu, lasāmajām vietām un teksta statistiku. Rokraksts nav atšifrēts; mēs neko neizdomājam.

BlusaBooks · MMXXVI

SATURS

Priekšvārds 6

Noslēpuma vēsture 8

Kā to mēģināja izlasīt 15

Voiniča burti: EVA alfabēts 19

Ko var izlasīt 22

Ko stāsta skaitļi 25

Faksimils: vāks un sākums 30

Augu grāmata 33

Debesis: astronomija, kosmoloģija un zodiaks 153

Peldētājas: «balneoloģiskā» daļa 186

Rozetes: lielā izlocāmā lapa 207

Aptieka: saknes un trauki 226

Receptes ar zvaigznītēm 266

Grāmatas beigas: vāki, mugura un griezumi 292

Mēs izmēģinājām paši 302

Vai tu vari to izlasīt? 310

PRIEKŠVĀRDS

Šī ir grāmata, kuru neviens nevar izlasīt.

Tā ir neliela — apmēram 23 × 16 centimetru —, rakstīta uz teļādas pergamenta, un tajā ir ap 240 lappušu. Gandrīz katrā lappusē ir zīmējumi: augi, kādus botāniķi nav atraduši nevienā pļavā; zvaigznes un apļi; kailas sievietes, kas peldas zaļos baseinos, savienotos ar dīvainām caurulēm; deviņi milzīgi apļi uz izlocāmas lapas, kas atvērta ir lielāka par pašu grāmatu. Un starp zīmējumiem — teksts. Gludas, plūstošas rindas, rakstītas ar drošu roku, bez kļūdu labojumiem, it kā rakstītājs būtu zinājis tieši, ko raksta. Tikai neviens cits to vairs nezina.

Rakstība nav līdzīga nevienai zināmai. Tā nav ne latīņu, ne grieķu, ne ebreju, ne arābu rakstība. Vārdi atkārtojas tā, kā nevienā valodā neatkārtojas, un tomēr tekstā ir kārtība, ko var izmērīt. Pagājušā gadsimta labākie kodu lauzēji, kas atšifrēja Japānas un Vācijas kara šifrus, šai grāmatai veltīja gadus — un padevās.

Grāmatu sauc vīra vārdā, kurš to 1912. gadā atrada Itālijā un parādīja pasaulei: Vilfrīda Voiniča. Šodien to glabā Jēlas Universitātes Beinekes reto grāmatu un rokrakstu bibliotēkā Ņūheivenā (ASV), un 2009. gadā pergamenta radioaktīvā oglekļa analīze parādīja, ka tā tapusi 15. gadsimta sākumā — starp 1404. un 1438. gadu.

Ko atradīsi šajā grāmatā. Vispirms — noslēpuma vēsture: kā grāmata nonāca imperatora Rūdolfa II rokās par 600 dukātiem, kā tā ceļoja no Prāgas uz Romu, kā Voiničs to atrada jezuītu villā un kā 20. gadsimtā pie tās strādāja kriptogrāfi no ASV kara izlūkošanas. Tad — mēģinājumi to izlasīt: teorijas un «atšifrējumi», un kāpēc zinātnieki tos līdz šim noraidījuši. Tad — pats rokraksta raksts: Voiniča burti, ko pētnieki apzīmē ar latīņu burtiem (tā sauktais EVA

alfabēts), vietas, ko tiešām var izlasīt, un skaitļi, ko var izrēķināt no teksta, pat to nesaprotot.

Un tad — VISA GRĀMATA, LAPPUSE PĒC LAPPUSES: katra rokraksta lappuse krāsās, ar izlocāmajām lapām pa daļām, ar vākiem, muguru un griezumiem. Pie katras lappuses mēs rakstām, **ko redzam**, un — ja tāds ir — **ko domā pētnieki**.

GODĪGI PAR TO, KO MĒS NEDARĀM. Mēs neizliekamies, ka esam atšifrējuši Voiniča rokrakstu. Neviens to nav izdarījis tā, lai citi pētnieki varētu pārbaudīt un piekrist. Tāpēc šajā grāmatā nav «tulkojuma» un nav izdomātu nozīmju. Kur pētnieki ir izteikuši minējumus — piemēram, ka kāds augs atgādina vijolīti vai ka zodiaka lappusēs vēlāka roka ierakstījusi mēnešu nosaukumus —, mēs to sakām kā minējumu un nosaucam, kas to domājis. Pārējo atstājam tev.

Varbūt tas ir gudra ārsta slepenais receptūras krājums. Varbūt — alķīmiķa šifrs, kas sargāja zināšanas no nevēlamām acīm. Varbūt — mākslīga valoda, ko kāds izgudroja prieka pēc. Varbūt — 15. gadsimta krāpšana, kas joprojām darbojas. Viens ir skaidrs: tā ir grāmata, kas sešsimt gadu glabā savu noslēpumu. Atver to un paskaties pats.

> **VIENKĀRŠIEM VĀRDIEM**
>
> *Voiniča rokraksts ir īsta viduslaiku grāmata ar zīmējumiem un tekstu nezināmā rakstībā. Pergaments ir no 15. gadsimta sākuma. Teksts nav atšifrēts. Šajā izdevumā ir visas rokraksta lappuses krāsās un mūsu paskaidrojumi par to, kas tajās redzams.*

NOSLĒPUMA VĒSTURE

Voiniča rokraksta stāsts ir gandrīz tikpat aizraujošs kā pati grāmata. Tā ceļš ved caur alķīmiķu Prāgu, jezuītu bibliotēkām Romā, antikvāru veikaliem Londonā un Ņujorkā un kara laika kriptogrāfu kabinetiem — līdz bibliotēkas seifam Ņūheivenā.

Imperatora Rūdolfa II brīnumu kambaris Prāgas pilī ap 1600. gadu (ilustrācija)

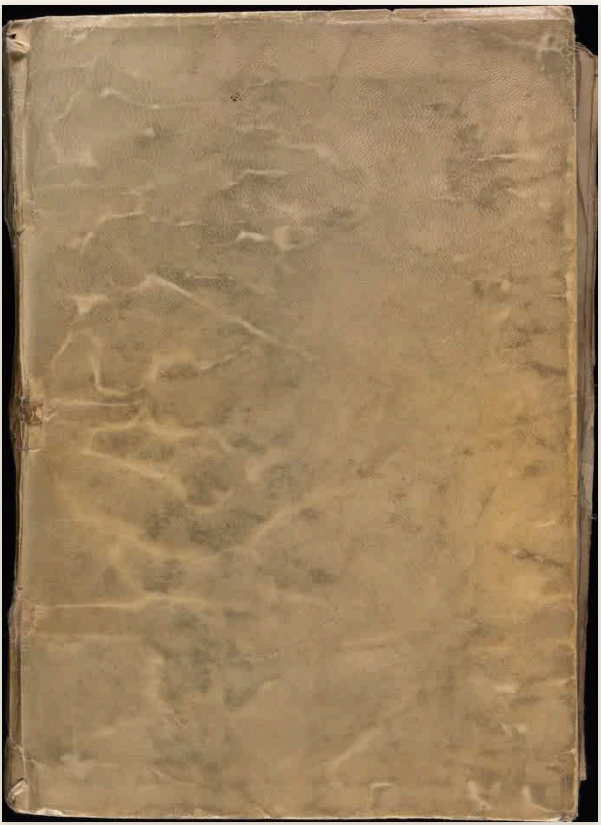
KĀDA IR GRĀMATA

Rokraksts ir neliels: lapas apmēram 23,5 × 16,2 cm, kopā ar iesējumu grāmata ir ap piecus centimetrus bieza. Tas rakstīts uz pergamenta — apstrādātas teļa ādas — ar dzelzs–riekstu tinti un spalvu. Zīmējumi krāsoti ar vienkāršām, lētām krāsām:

FAKSIMILS: VĀKS UN SĀKUMS

Šeit sākas pilns rokraksta faksimils. Lappuses rādām tādā secībā, kādā tās ir grāmatā, katru krāsās. Augšējā labajā stūrī vēlāka roka ierakstījusi lapu numurus (folijus): «1r» ir pirmās lapas priekšpuse, «1v» — otrā puse. Izlocāmās lapas parādītas veselas un pa daļām.

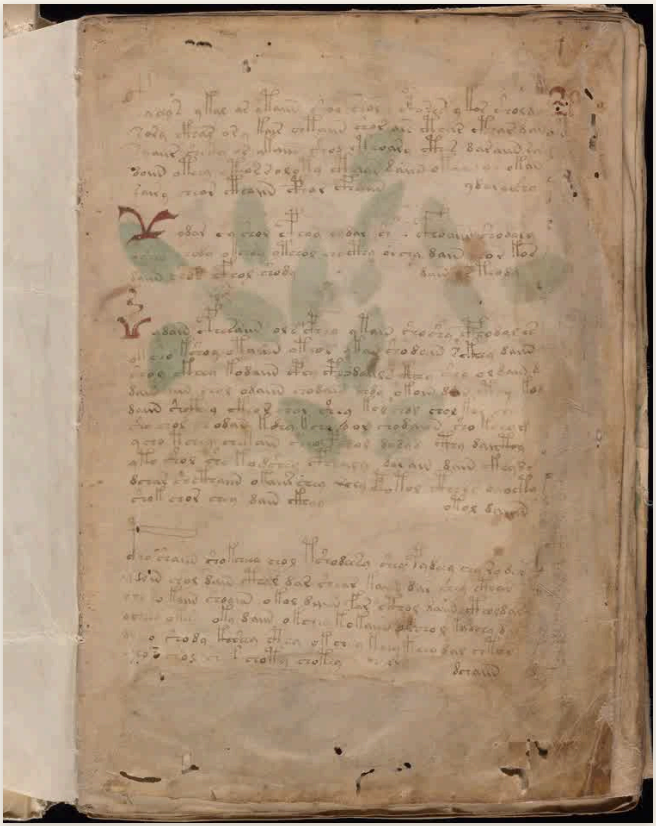
Priekšējais vāks

AUGU GRĀMATA

Lielākā rokraksta daļa: vairāk nekā simts lappušu, katrā viens augs ar saknēm, stublāju, lapām un ziediem, un teksts ap to. Daudzi augi izskatās kā salikti no dažādu augu daļām, un tikai dažus pētnieki uzdrošinās salīdzināt ar zināmiem augiem.

f. 1r — Pirmā lappuse: tikai teksts

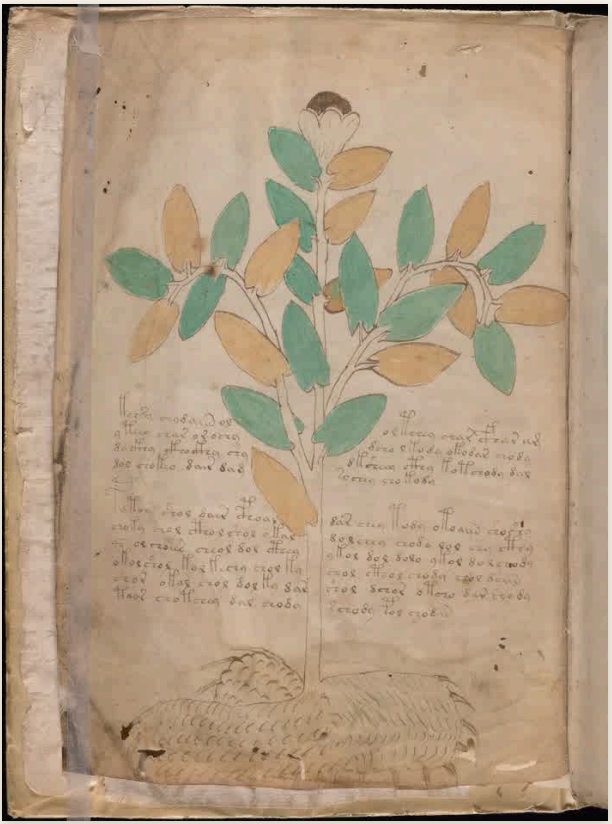
Teksts: ap 220 vārdu · Kurjē valoda A · rakstītājs 1

Ko redzam. Rokraksta pirmā lappuse ir bez zīmējuma: četras rindkopas noslēpumainajā rakstībā. Zaļie plankumi ir no otras puses caurspīdošs augs. Otrās un trešās rindkopas sākumā ir lielas sarkanas zīmes, pirmās rindas beigās — vēl viena sarkana zīme. Rindkopu beigās daži vārdi novirzīti pie labās malas. Labajā malā kāds vēlāk ar citu roku pierakstījis latīņu alfabēta burtu virkni a, b, c, d..., kas nav precīzi vienā līnijā ar teksta rindām; daļa burtu izdzisusi. Lappuses apakšā gandrīz nekas nav saskatāms, taču ultravioletā gaismā tur parādās izbalējis paraksts.

Ko domā pētnieki. Izbalējušais paraksts pieder Jakubam Horčickim no Tepeneces[1], kurš 17. gadsimta sākumā bija rokraksta īpašnieks. Šis ir viens no agrākajiem drošajiem faktiem grāmatas vēsturē. Alfabēta virkni malā daudzi uzskata par kāda vēlāka lasītāja mēģinājumu salīdzināt nezināmās zīmes ar latīņu burtiem — atslēgu tas nav devis. Teksts šeit ir Kurjē valodā A, to rakstījusi roka 1.

1 Jakubs Horčickis (Jacobus de Tepenecz, ap 1575–1622) — Prāgas ķīmiķis un ārsts, imperatora Rūdolfa II galma aptiekārs.

f. 1v — Augs ar divkrāsainām lapām

Teksts: ap 80 vārdu · Kurjē valoda A · rakstītājs 1

Ko redzam. Taisns stublājs ar zariem, uz kuriem pārmaiņus zaļas un gaiši brūnas, iegarenas lapas; zaros iezīmēti nelieli dzeloņi. Galotnē — balts zieds ar tumšu, apaļu augli vai pumpuru. Apakšā plata, zvīņaina sakne kā mazs pakalns. Teksts — divas rindkopas, kuras stublājs pāršķeļ uz pusēm. Kreisajā malā redzama veca līmlente, kas tur lapu iesējumā.

Ko domā pētnieki. Pētnieki šo augu salīdzinājuši ar velnogu (Atropa belladonna) vai melno kumeli, taču pārliecinošas identifikācijas nav. Tāds pats augs, šķiet, atkārtojas vēlāk «farmācijas» nodaļā.

f. 2r — Augs ar trim ziedgalviņām

Teksts: ap 80 vārdu · Kurjē valoda A · rakstītājs 1

Ko redzam. No mazas, brūni sarkanas saknes, kas līdzinās sazarotam kātam, aug slaids augs ar sarkanīgiem stublājiem un zaļām, dziļi iegrieztām lapām kā plaukstām. Galos trīs bārkstainas, gaišas ziedgalviņas uz zaļi punktotiem pamatiem. Teksts — divas rindkopas: augšējā sašķelta starp ziediem, apakšējā abpus stublājam. Labajā malā pie lapas — viens atsevišķs vārds jeb uzraksts. Fonā zilgans plankums no otras puses.

Ko domā pētnieki. Pētnieki šo augu salīdzinājuši ar rudzupuķi (Centaurea cyanus) un tās radiniecēm.

f. 2v — Augs ar lielu apaļu lapu

Teksts: ap 60 vārdu · Kurjē valoda A · rakstītājs 1

Ko redzam. Gara, tieva stīga, uz kuras viena milzīga, apaļa, tumši zaļa lapa ar iegriezumu pie kāta — gandrīz kā sirds. Virs tās neliels, tikai kontūrās uzzīmēts zieds kausa formā. Apakšā gara, horizontāla sakne ar daudziem apaļiem pumpuriem vai mezgliņiem. Tekstam tikai astoņas rindas divās grupās, un augs tās sadala.

Ko domā pētnieki. Lapas forma daudziem atgādina ūdensaugus; pētnieki to salīdzinājuši ar nimfoīdi (Nymphoides peltata) vai Ēģiptes lotosu.

f. 3r — Augs ar svītrainu lapu vēdekli

Teksts: ap 110 vārdu · Kurjē valoda A · rakstītājs 1

Ko redzam. Iespaidīgs augs: augšā liels vēdeklis no viļņotām lapām ar pārmaiņus zaļām un sarkanām joslām un punktiņiem gar malām. Apakšā kails stublājs un kupla, brūngani sarkana sakne ar daudzām atvasēm. Teksts kreisajā pusē — vairākas rindkopas, apmēram divdesmit rindu; dažas rindas turpinās arī pa labi no stublāja. Augšējā labajā stūrī vēlāk pierakstīts folija numurs «3», fonā — no otras puses caurspīdošs zīmējums.